

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти
Громадська організація
«Всеукраїнський конгрес вчених економістів-аграрників»
Східного регіону

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАЛОГО АГРОВИРОБНИЦТВА ТА СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 травня 2021 р.

Харків – 2021

Редакційна колегія:

ПЕТРОВ В. М. – проректор з науково-педагогічної роботи, канд. екон. наук, професор університету, *головний редактор*;

ГУТОРОВ О. І. – завідувач кафедри менеджменту і адміністрування, д-р екон. наук, професор, *заступник головного редактора*;

ПАСЕМКО Г. П. – професор кафедри менеджменту і адміністрування, д-р наук з держ. упр., професор, *член редакційної колегії*;

КРАМАРЕНКО К. М. – доцент кафедри менеджменту і адміністрування, канд. екон. наук, доцент, *член редакційної колегії*;

ШАРКО І. О. – доцент кафедри менеджменту і адміністрування, канд. екон. наук, доцент, *член редакційної колегії*.

Теоретичні та практичні засади забезпечення сталого агровиробництва та соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах інноваційної економіки : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 20 травня 2021 р. – Харків : ХНАУ, 2021. – 244 с.

Висвітлено результати наукових досліджень з актуальних проблем агровиробництва та соціально-економічного розвитку сільських територій і пошуку шляхів їх розв'язання за тематичними напрямками: «Гармонізація інноваційного розвитку підприємств аграрного сектора в умовах інституційних змін», «Сталий розвиток сільських територій України в умовах децентралізації влади», «Моделі формування та організації інноваційних систем управління в аграрному секторі економіки», «Управління інвестиційною привабливістю аграрної сфери», «Теоретичні, методологічні та практичні засади розвитку земельних відносин та чинники ефективного використання земельних ресурсів».

Для наукових, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, фахівців з менеджменту і публічного управління та адміністрування, представників органів влади, громадських діячів України, а також усіх, хто досліджує питання сталого агровиробництва та соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах інноваційної економіки.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з поглядами автора.

ЗМІСТ

Секція 1. Гармонізація інноваційного розвитку підприємств аграрного сектора в умовах інституційних змін	13
Бага Л. Г., Порохняк Н. В. Специфіка та рівні інтелектуального капіталу в українській економіці	13
Журавель Р. О. Дефініція ризику і його класифікація у діяльності сільськогосподарських підприємств	16
Коренівська Л. В., Рачицька Є. В. Основні аспекти стратегічного розвитку галузі коноплярства в Україні	18
Кравченко О. М. Дисгармонії інноваційного розвитку учасників агропродовольчого ринку продукції тваринництва України	20
Левківський Є.В. Формування конкурентних переваг агрохолдингів.....	23
Макогон В. В., Зозуля Л. О., Мірошніченко Л. В. Вплив підходів до формування парку зернозбиральних комбайнів на ефективність виробництва пшениці	26
Нагаєв В. М. Розвиток технологічної культури аграрних менеджерів як передумова їх ефективної управлінської діяльності.....	29
Онегіна В. М., Антощенкова В. В. Конкурентоспроможність молочного скотарства України	32
Охрименко Б. О. Суть поняття «модернізація» аграрної сфери економіки.....	35
Позняк О. В., Касян О. І., Чабан Л. В. Розширення асортименту малопоширених овочевих рослин: інноваційно-інвестиційний аспект	37
Семенюк О. В. Сучасні тенденції нестандартної зайнятості населення.....	40
Синявіна Ю. В., Бутенко Т. А. Цифровізація як інноваційний напрям розвитку галузі тваринництва	43
Славінський В. П. Дослідження потенціалу виробництва інноваційного палива біологічного походження з рослинної сировини	45
Сорокотяга М. С. Сільське господарство як стратегічно важлива галузь національної економіки України.....	47
Сумець О. М. Фактори занепаду інноваційної діяльності в аграрному секторі України	49
Фастівець Д. Л. Розвиток інноваційних процесів у садівництві України.....	51
Шарко І. О. Проблеми розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств аграрної сфери України.....	54
Секція 2. Сталий розвиток сільських територій України в умовах децентралізації влади	57
Веклич О. О. Упровадження екосистемного підходу в практику господарювання – пріоритет розвитку сільських територіальних громад	57

Болдирєва Л. М. Контролінг логістичних систем в управлінні аграрними підприємствами	110
Болотова В. В. Диверсифікація підприємства як стратегія інноваційно-технологічного розвитку	112
Бухаріна Л. М., Бірюков Т. Р. Ефективна логістична модель агропромислового підприємства в умовах коронокризи	114
Вардanian А. А. Моделі інноваційного розвитку регіональної агропродовольчої сфери: національні інтереси і регіональні особливості....	116
Дроботя Я. А., Левченко Г. В. Кредитування аграріїв: ризики для банків	119
Дьоміна В. М., Ткаченко Є. С. Використання гістерезису для прогнозування кризових явищ	121
Євграфов О. О., Михайлова Л. І. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства	123
Євченко В. В. Вдосконалення управління інноваційною діяльністю як умова сталого розвитку аграрного сектора економіки	126
Ільїн В. Ю., Ільїн С. В., Шнирук Ю. О. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства в аграрному секторі економіки	128
Кириченко А. В. Інноваційне логістичне забезпечення розвитку аграрного підприємства	131
Крамаренко К. М. Сучасні проблеми та стратегічні пріоритети інноваційно-інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки	133
Лега О. В., Яловега Л. В., Прийдак Т. Б. Податковий ризик-менеджмент: сутність, завдання, складові	135
Лозинська Т. М., Сасенко О. П. Стан державної підтримки аграрного сектора економіки України.....	137
Ломовських Л. О., Єфремова Н. О., Андрейко М. А. Маркетинговий механізм інноваційного розвитку суб'єктів агробізнесу	140
Марченко М. В. Роль діджиталізації в управлінні суб'єктами агробізнесу ..	143
Микитенко В. В. Науково-природничі засади сталого господарювання	145
Нежид Ю. С. Функціонування організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості в умовах детінізації зайнятості в аграрному секторі економіки як важливий елемент сучасного менеджменту	148
Петров В. М. Бізнес-планування в системі управління підприємством	150
Пушкар З. М., Пушкар Б. Т. Роль комунікативного менеджменту в системі управління аграрними підприємствами.....	153
Реуцький І. Ю. Залучення інформаційних технологій в управління в агросекторі.....	156

інноваційного розвитку в умовах економічної нестабільності: локальний, регіональний та національний підходи. *Вісник ХНАУ*. 2020. Вип. 3. С. 78–89.

УДК 336

Я. А. Дроботя, канд. екон. наук, доцент
Г. В. Левченко, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавська державна аграрна академія

КРЕДИТУВАННЯ АГРАРІЇВ: РИЗИКИ ДЛЯ БАНКІВ

Вважаємо, що оскільки Україна є аграрною країною, то підтримка аграріїв повинна обов'язково здійснюватися на рівні держави. Дана підтримка в нашій країні є і вона включає в себе ряд державних програм, в тому числі і програми кредитування на пільгових умовах з залученням комерційних банківських установ.

Однак, комерційні банки не досить активно здійснюють кредитування аграріїв навіть за участі та підтримки держави. Даний аспект перш за все пов'язаний з тим, що аграрна сфера діяльності є досить ризикованою відносно господарювання та отримання прибутку, бо перебуває під дією природних чинників, які є одночасно і засобами і предметами праці і до яких в більшості випадків потрібно пристосовуватись (ця ризиковість позначається і на діяльності банків).

Проаналізуємо, які саме аграрні чинники, що є систематичними та несистематичними відносно аграрного виробництва позначаються на банківських ризиках:

- сезонність виробництва провокує сезонність отримання прибутку, а отже, у сільськогосподарських виробників може виникнути ситуація неплатоспроможності, що вплине на спроможність розрахунку по кредиту перед банківською установою;

- виробництво, а отже і прибуток залежить від якості та родючості ґрунтів, погодно-кліматичних умов, а отже і прибуток аграріїв перебуває під дією цих факторів, відповідно ці фактори здійснюють вплив і на ймовірність повернення кредиту банківській установі;

- рішення агрономів та ветеринарів впливають на вихід кінцевої продукції галузі тваринництва та рослинництва в межах конкретно сформованого суб'єкту господарювання аграрної галузі, а отже позначаються на ймовірності та обсягах прибутку та можливості розрахунку аграрного підприємства перед кредиторами;

- довготривалість виробничого процесу та включення продукції галузі рослинництва у виробничий цикл галузі тваринництва оминаючи реалізацію провокує тривалий період вивільнення коштів з обороту, а отже і отримання прибутку, що також позначається на термінах та ймовірності розрахунку аграріїв з банківськими установами.

Отже, особливості діяльності аграріїв провокують циклічність платоспроможності та залежність повернення кредитів від погодно-кліматичних умов, що підсилює банківські ризики при наданні кредитів.

Здійснюючи кредитування аграріїв банки повинні також звертати увагу на специфіку діяльності окремо взятого аграрного виробника, що пов'язано з тим, що ризики властиві аграріям, які займаються рослинництвом не властиві тим аграріям, які обрали для себе галузь тваринництва як основний вид діяльності. І тут банки обирають для себе, як правило аграріїв, які функціонують в межах як галузі рослинництва, так і галузі тваринництва вважаючи їх менш ризикованими [2]. Як стверджують Ю. О. Лупенко та С. В. Андрос, перспективність агропромислового комплексу України все ж таки не надає широкого доступу аграріїв до банківських кредитів, оскільки аграрний сектор досить ризиковий [3].

Більшість банківських установ України намагаючись захистити себе від додаткових ризиків або взагалі відмовляють під різними приводами аграрним виробникам або ж намагаються кредитувати лише великі підприємства, що вже мали досвід кредитування та сформували гарну кредитну історію. Тобто оптимальні умови кредитування, як правило пропонують тим аграріям, які є платоспроможними та менше піддаються ризикам аграрної сфери. Безперечно, що малі та середні аграрні підприємства також потребують додаткових фінансових ресурсів з ціллю ефективного функціонування і проблематика в даному питанні залишається досить гострою та відкритою. Варто сказати і про проблеми отримання кредитів для новостворених аграрних підприємств, які майже не мають доступу до банківських кредитів.

Вважаємо, що подолати дану проблему можливо лише на рівні держави та її підтримки, при цьому, держава у даному випадку повинна підтримувати не лише аграрних виробників, а й банки, що кредитують аграріїв, лише у такому випадку банківські установи будуть надавати кредити аграріям, що сприятиме активному розвитку агробізнесу. Нині банки мають так звані «непрацюючі кредити», однак, вони воліють залишати гроші без прибутку у ліквідній формі ніж ризикувати та надавати їх в кредит аграріям [1, 2, 4].

Таким чином, здійснюючи кредитування аграріїв банківська установа окрім загальних банківських ризиків наражається на цілу низку систематичних та несистематичних ризиків пов'язаних з аграрною галуззю, якими складно керувати, а тому комерційні банки на сьогодні наражаючись на додаткові ризики та не маючи змогу вимагати більший відсоток за кредитування враховуючи додатковий ризик досить неохоче кредитують агробізнес.

Список використаних джерел: 1. Єпіфанов А. О., Васильєва Т. А., Козьменко С. М. та ін. Управління ризиками банківських операцій: монографія Т. 1. / за заг. ред. А. О. Єпіфанова, Т. А. Васильєвої. Суми: УАБС НБУ, 2012. 283 с. 2. Лавров В. Кредитні ризики та специфіка обслуговування суб'єктів аграрної сфери банками. *Агросвіт*. 2012. № 12. С. 21–25. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/12_2012/6.pdf (дата звернення 12.04.2021). 3. Лупенко Ю. О., Андрос С. В. Банківське кредитування аграрного сектора економіки. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2019. № 16. С. 196–207. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/181851> (дата звернення 12.04.2021). 4. Про

організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Положення від 11 червня 2018 р. № 64 / Національний банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення 12.04.2021).

УДК 004 : (005+338.27)

**В. М. Дьоміна, канд. техн. наук, доцент,
Є. С. Ткаченко, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва**

ВИКОРИСТАННЯ ГІСТЕРЕЗИСУ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Розвиток кризової ситуації є дуже складним і багатогранним процесом. В наші дні неможна переоцінити розуміння принципів побудови інноваційних систем управління в аграрному секторі економічної політики під час кризи, набуття навиків прогнозування початку та кінця кризи. У ринковій економіці криза зв'язується з крахом економіки, катастрофою в економічному, політичному і соціальному плані. В основі будь якої кризи завжди лежить вагома причина, яка призвела до таких наслідків. Можна розглядати кризу як особливий стан об'єкта управління, що досліджується в динаміці.

Залежно від характеру економічних спадів, охоплення різних сфер або галузей народного господарства розрізняються такі види економічних криз як фінансова, аграрна, біржова, структурна, макроекономічна, світова і галузева кризи. Розглянемо кризові явища системи управління в аграрному секторі економіки. Причини появи кризи завжди різноманітні. У західному розумінні вони мають фундаментальний характер і пов'язані з крахом моделі управління і фінансового регулювання цих країн. З досвіду розвитку економіки України можна сказати, що причини значно глибші. Трансформація світового ринку, його сировинна орієнтація, нестабільність і глобалізація економічних систем стали вельми болючими приводами. Хоч криза і прийшла ззовні, вона має своє «коріння» в економіці нашої країни. За своєю суттю криза відчищає ринок від небажаних елементів і слабких підприємців. Після будь-якого періоду занепаду приходить світанок, який позбавляє економіку від непотрібного «сміття» і дає їй друге життя і динамічний розвиток.

Розроблені моделі, що включають ендогенні механізми продуктивності відповідно до емпіричних доказів того, що створення та прийняття продуктивності сильно співвідносяться з економічною діяльністю [1]. Так, Лукас [2] додав накопичення людського капіталу H як фактор, що підтримує економічне зростання:

$$Y_t = A_t f(K_t, H_t, L_t)$$